

Posudek vedoucího na diplomovou práci Šárky Makovcové

Lidové písně z Pelhřimovska, jejich editace v notacním softwaru a možnosti jejich využití

Autorka zvolila za svůj diplomový úkol téma, které sama považuje za aktuální a které je aktuální i z objektivního hlediska. Lidová píseň představuje stále zdroj nových syntagmat, a to zvláště na regionálních úrovních, kde nejsou dosud probádány všechny prameny. Ke zpracování tohoto tématu vedl autorku opravdový zájem o regionální lidovou píseň, o její kvality i o to, aby se písně, jež takovými kvalitami disponují, dostaly do širšího povědomí. Opřela se proto o sběratelské tradice vytčené oblasti a o zásluhy osobností, jež se natrvalo zapsaly do dějin písňového sběratelství.

Lidové písně zvoleného kraje pochopitelně autorka nazírá z takových úhlů pohledu, aby podala jejich charakteristiky slovesné i hudební. Zcela jistě zasluhuje zde pozornost hledisko harmonické podmíněnosti (či řečeno slovníkem K. Janečka melodické svébytnosti), neboť tato je i z pedagogického hlediska velice podstatná. Není totiž nutné ani možné (aniž bychom deformovali vyznění písně) za všech okolností písně harmonizovat či podrobovat doprovázeným stylizacím. Snaha o dostatečnou charakteristiku výraziva vedla ovšem někdy autorku ke zbytečnému přeceňování zjištěných skutečností a k nadbytečné systematizaci údajů, z nichž lze stěží vyvodit odpovídající závěry. Sem patří údaje o tóninách písní na 51. straně. Bylo by snad možné opřít se o ně při zjišťování rozsahu nápěvů, a tedy i při analýze vhodnosti zápisu, jenž by umožňoval zpěv či hru na konkrétní nástroje bez nutných transpozic. Když se pak autorka na dalších stranách zabývá melodickou stavbou začátků písní, jistě by stálo za to uvést smysl tohoto hlediska např. pro využití ve výuce intonace, pro tvořivé vytváření analogických melodií apod. Jiný postřeh je však opodstatněný, a to např. zmínka o tzv. jihočeské floskuli na 59. straně. Dokládá totiž svébytnost melodické stavby jako charakteristický znak dané oblasti. Podstatný přínos kapitol, kde autorka písně charakterizuje, spočívá i v tom, že zápisy jsou editovány v notopisném programu, takže umožňují přehledné čtení, a tím usnadňují další práci s písněmi včetně jejich interpretace.

3. kapitola je věnována stylizacím doprovodů, zde ovšem autorka vychází z již známých a do značné míry univerzálních figur a tuto problematiku rozhodně nevyčerpává, takže se nabízí otázka po smyslu takové kapitoly v kontextu práce. Rovněž tvrzení uvedená v oddílu 3.4 by zasloužila jisté úpravy, zejména zbytečné zmínky o předešle k opeře. A obecné tvrzení v poslední větě tohoto oddílu je celkem zbytečným konstatováním, pokud ho nedokládá buď podrobnější vysvětlení, nebo notový příklad.

4. kapitulu lze chápat jako podání důkazů o tom, že zpracované lidové písně mají dnes nárok na provádění, neboť i v této době existují tělesa a instituce, jež se touto problematikou zabývají. A jistě lze jen uvítat autorčiny návrhy na činnosti, jež třeba nejsou přímo hudební, jež však s lidovou písní ve výuce počítají jako se samozřejmou součástí kultury, jako s duševním bohatstvím národa. Protože se však jedná o hudební statky, byly by na místě i návrhy na činnosti čistě hudební.

Je na druhé straně škoda, že jedna problematika (stylizace a úpravy) je rozdělena do 2 kapitol, jež za sebou nenásledují. Takové rozdělení se zdá být nelogické, třebaže poprvé jde spíše o jakýsi vhled do problematiky a podruhé (v 5. kapitole) již o aplikace. Některé lze přijmout, k jiným lze ovšem vyslovit i výhrady. Například podložení písně akordy v levé ruce na 94. straně není zvukově šťastným řešením. Také příznávky probíhající v osminách na 95. straně mohou píseň zatížit zbytečně hustým pohybem (samozřejmě záleží na tempu). Vždy by ovšem bylo dobré volbu stylizace odůvodnit. Mají úpravy význam pro znění (jaký účinek sledují), nebo pro hráče (například snadné provedení) apod.? Těžko pak lze souhlasit s doprovodem písně na 97. straně, odkud příliš vyčnívají přízvučné kvinty (užívání kvintakordů různých stupňů v bezprostředním sledu je zde vůbec poměrně častý jev, jenž by si zasloužil nápravu). A jistě by bylo možné využít i dalších stylizačních podob. Rozhodně proto doporučuji stylizace v dané podobě dále nepublikovat a podrobit je důkladným korekturám. Na druhé straně je třeba vzít v potaz snahu autorky o roztřídění a systematizaci písní, jež lze vždy zahrnout do jedné stylizační množiny. Takový pohled je pro využití písní v praxi potřebný.

Korektury by na některých místech zasloužila také jazyková stránka textu. Bylo by třeba sjednotit mluvnickou osobu autora a důsledně užívat buď autorské *já*, nebo *my*. Např. na 75. straně se obojí nápadně střídá. Také by bylo dobré věnovat pozornost stylistické stránce. Např. na 11. straně najdeme: „Hlavním cílem diplomové práce je, abychom písně, jež se zdají být zapomenuté a neznámé, zpřístupnili ...“ Rozpaky vzbuzuje název oddílu na 104. straně: „5.4 Doprovod písní obohacen o vedlejší stupně.“ Nabízí se otázka, zda jde o záměrný archaismus, či nedopatření. Na mnoha místech také zůstává jednopísmenná předložka na konci řádku.

Z výše uvedených postřehů vyplývá, že práce byla vedena ušlechtilým úmyslem zveřejnit dosud neznámé lidové písně a otevřít jim cestu do života. Autorka pro to udělala důležité kroky – uvedla do vztahů zápisy not a textů a písně přepsala do přehledné podoby v notovém editoru. Představila je také po stránce hudební i literární a zmapovala jejich provádění. Nastínila i možnosti práce s písněmi v současné škole, a to na základě vlastních, přestože

zatím pochopitelně krátkodobých zkušeností. Stylizační návrhy však ponechala převážně v intencích obvyklých podob, přičemž někde se objevují i nešvary užívané nezkušenými hudebníky. A jistě také lze přičíst tyto nedostatky na vrub dosud malé zkušenosti s náročnou úpravou písní, s činností, jež v první řadě musí vycházet ze znalosti harmonie a jež musí být opřena o zkušenosti nejen s lidovou písní, ale i s hierarchií výraziva ve stylech, jež lze v úpravách písní uplatnit.

Navzdory uvedeným výhradám ovšem práci k obhajobě doporučuji.

Michal Nedělka

katedra hudební výchovy

V Praze dne 27. 4. 2015